ვაჟა ვარდიძე

ღვთის სიტყვა
დოგმა
თავისუფლება

ვაჟა ვარდიძე

ღვთის სიტყვა, დოგმა, თავისუფლება

სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის თეოლოგიის, ფილოსოფიის, კულტურისა და ისტორიის ინსტიტუტი

თბილისი 2008

ვაჟა ვარდიძე

ღვთის სიტყვა, დოგმა, თავისუფლება

თბილისი 2008

რედაქტორი: ბადრი შარვაძე

გამოცემის ფინანსური მხარდაჭერისათვის
მადლობა კარდინალ ვალტერ კასპერს
Danke:
Walter Kardinal Kasper

© სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის თეოლოგიის, ფილოსოფიის, კულტურისა და ისტორიის ინსტიტუტი

ISBN 978-9941-0-0289-2

წინასიტყვა

სიბრძნე მარტივად გადმოცემის საშუალებას იძლევა, მაგრამ ეს ის სიმარტივე არ არის, რომელიც პირველივე აღქმით ამოიწურება, არამედ, ყოველი მისი გააზრება ახალ სიღრმეებს ხსნის და კითხვა-პასუხის ახალ ჰორიზონტში შევყავართ. წმიდა წერილის აღქმაც ამგვარი მარტივი ლოგიკით ვითარდება, რაც მუდმივად მის ხელახალ წვდომასა და გააზრებას მოითხოვს და ამით ადამიანში მორალურ და სულიერ სიცხადეს აღვივებს. თუმცა ამ სიმარტივით გახსნილი სიღრმე ადამიანს აყენებს სირთულის წინაშე, – სულიერი ცხოვრების ახალი გადმოსახედიდან სრულად მოიცვას იგი. ამ სირთულის გამოხატულებაა წმიდა წერილის ტექსტთა არაერთფეროვნება, ერთი შეხედვით ურთიერთსაწინააღმდეგო მტკიცებულებათა არსებობა, რომელთა მიზანია სწორედ ხსენებული სიღრმის სხვადასხვა კონტექსტში წარმოჩენა.

ამ წიგნის მიზანია აზრობრივ სიღრმეთა წვდომის შესახებ გარკვეული რეფლექსია, რომელმაც ერთგვარი დახმარება უნდა გაუწიოს ღვთისმეტყველებით დაინტერესებულ ადამიანს. წიგნის პირველი ნაწილი ეთმობა ჰერმენევტიკული გააზრების პრინციპებს, რომელიც თეოლოგიურ აზროვნებას თან ახლავს და წმიდა წერილის შემეცნებისთვის ფუნდამენტურ როლს თამაშობს. შემეცნების პროცესში, რომლის სუბიექტი არა მხოლოდ კონკრეტული ადამიანია, არამედ მთელი ეკლესია, იბადება საკვანძო საკითხები. ეს საკითხები შემეცნების ახალი საფეხურების განვითარების საშუალებას იძლევა და ამასთანავე თავად წარმოადგენს გარკვეული გამოცდილების ობიექტივაციას. იგულისხმება საეკლესიო დოგმა, რომლის ჩამოყალიბების ისტორიაც მოწმობს

ჭეშმარიტებისადმი სწრაფვას. სწორედ ამის შესახებაა საუბარი წიგნის მეორე ნაწილში.

წიგნის მესამე ნაწილი ეხება თავისუფლების ფენომენს, რომელიც შეიძლება იყოს როგორც ზემოხსენებული სიღრმის გამოხატულება, ასევე დოგმის გააზრების შედეგად მიღწეული წვდომის ახალი ჰორიზონტი. საყურადღებოა, რომ ადამიანისა და ღმერთის თავისუფლებას შორის განვითარებული დრამა თავისუფლების ფენომენის გააზრებით ახალი სინათლით წარმოჩნდება და რომ თავისუფლებაა ის, რაც ადამიანის ხსნასა და მის საბოლოო განსაზღვრებას წარმოადგენს.

ვაჟა ვარდიძე

თბილისი, 2008 წ. 4 თებერვალი

შინაარსი

თავი I. თეოლოგიური ეპისტემოლოგიის საკითხი და ჰერმენევტიკა 8

1. ქრისტიანული მრწამსის ადგილი რწმენის გააზრებისა და ანალიზის პროცესში 11
1) შემეცნებისა და ანალიზის სპეციფიკა 11
2) ზოგიერთი ჰერმენევტიკული პრინციპი 21
ა) წარსული დღევანდელობის თვალით 22
ბ) აწმყო და წარსული აღთქმის ჰორიზონტში 29

2. რწმენის შინაარსის იდენტობა ჰერმენევტიკული განვითარების პროცესში 32

თავი II. დოგმა ღმრთის სიტყვის სინათლეზე 38

1. დოგმის საწყისი და მისი ჩამოყალიბება 39
1) პრობლემის ისტორია 39
2) დოგმის გააზრების (დეფინიციის) გახსნილობა 46
ა) დოგმის ჩამოყალიბების აპრიორული სტრუქტურა 46
ბ) სიტყვა დოგმის ისტორია 48
3) დოგმათა გააზრების განვითარება 53
ა) დოგმის ცნების ზოგადიდან ვიწრო გაგებამდე 53
ბ) დოგმის დასაბუთების განვითარება შინაარსობრივ-თეოლოგიური ხედვიდან ფორმალურ-იურიდიულამდე 56
გ) დოგმის ადამიანური და ღვთიური მხარის განსხვავება 58
დ) აღსარებიდან სასწავლო ფორმულირებამდე 59

2. სახარების ჭეშმარიტება 64
1) კითხვა ჭეშმარიტების შესახებ 64
2) ჭეშმარიტების ფილოსოფიურიდან თეოლოგიურ გაგებამდე 66
3) წმიდა წერილის მიერ გაგებული ჭეშმარიტება 70

4) ხარების ჭეშმარიტება და სწავლება ... 73
5) თეოლოგიური ჭეშმარიტება ... 77

3. დოგმა და წმიდა წერილი ... 85
1) წმიდა წერილი როგორც უფლის უწყების უპირველესი მოწმობა ... 85
2) დოგმა და წმიდა წერილი როგორც ურთიერთგაგების საშუალება ... 87
3) წმიდა წერილის ერთიანობა – დოგმატური პრობლემა ... 91

4. დოგმის არსი და ფუნქცია ... 96
1) დოგმის საბოლოო და დროებითი ხასიათი ... 96
2) დოგმის ფუნქცია ეკლესიაში ... 100

5. შეჯამება ... 104

თავი III. შემეცნებიდან ხსნილ თავისუფლებამდე ... 108

1. რწმენის კრიზისი თანამედროვეობაში ... 110
1) მორალურობის კრიზისი და ცოდვის შეგნების გაქრობა ... 110
2) ხსნა როგორც განთავისუფლება? იდენტურობისა და მნიშვნელოვნების დილემა ... 118

2. თეოლოგიური ტრადიციის მიერ რწმენის შინაარსის დაზუსტების მცდელობანი ... 123
1) აღმოსავლეთის ინკარნაციული თეოლოგია ... 124
2) დასავლეთის სტავროცენტრული (ჯვარცმაზე კონცენტრირებული) თეოლოგია ... 126
3) სიყვარულის მხსნელი გზა ... 133

3. თეოლოგია ახალი დროის პირობებში ... 139
1) ღმერთის იდეის ამბივალენტობა და სუბიექტის თვითგანსაზღვრის მცდელობა ... 140
2) თავისუფლების საშუალებათა ზრდის აღრევა, სეკულარიზაცია და მისი კრიზისი ... 146

4. თავისუფლების ანალიტიკური პარადიგმა ... 151
1) თავისუფლების პარადიგმის თეოლოგიური არჩევანი ... 151
2) ფილოსოფიური ანალიზის შედეგი ... 157
ა) ფორმალური და არსებითი თავისუფლების განსხვავება ... 158
ბ) თავისუფლების რეალიზაციის პრობლემა ... 160
გ) აღიარებათა დამოკიდებულება როგორც თავისუფლების სინამდვილე ... 161
დ) აღიარების სიმბოლური რეალობა ... 163
ე) ღმერთის იდეა როგორც სრულყოფილი თავისუფლება ... 165
ვ) შემდგარი ადამიანობის ანტიციპატორული სტრუქტურა ... 167

5. ქრისტიანული რწმენის ახსნა თავისუფლების ანალიზის პერსპექტივით. თეოლოგიური განმარტება ... 169
1) ღმერთის ისტორიული თვითგამოცხადება როგორც სიყვარული ... 169
2) ცოდვათა მიტევება და ხსნის სინამდვილე ... 173
3) ხსნის ინტერსუბიექტურ-სიმბოლური გადაცემა ... 177
4) ხსნის მომავალი ... 181

6. შეჯამება ... 187
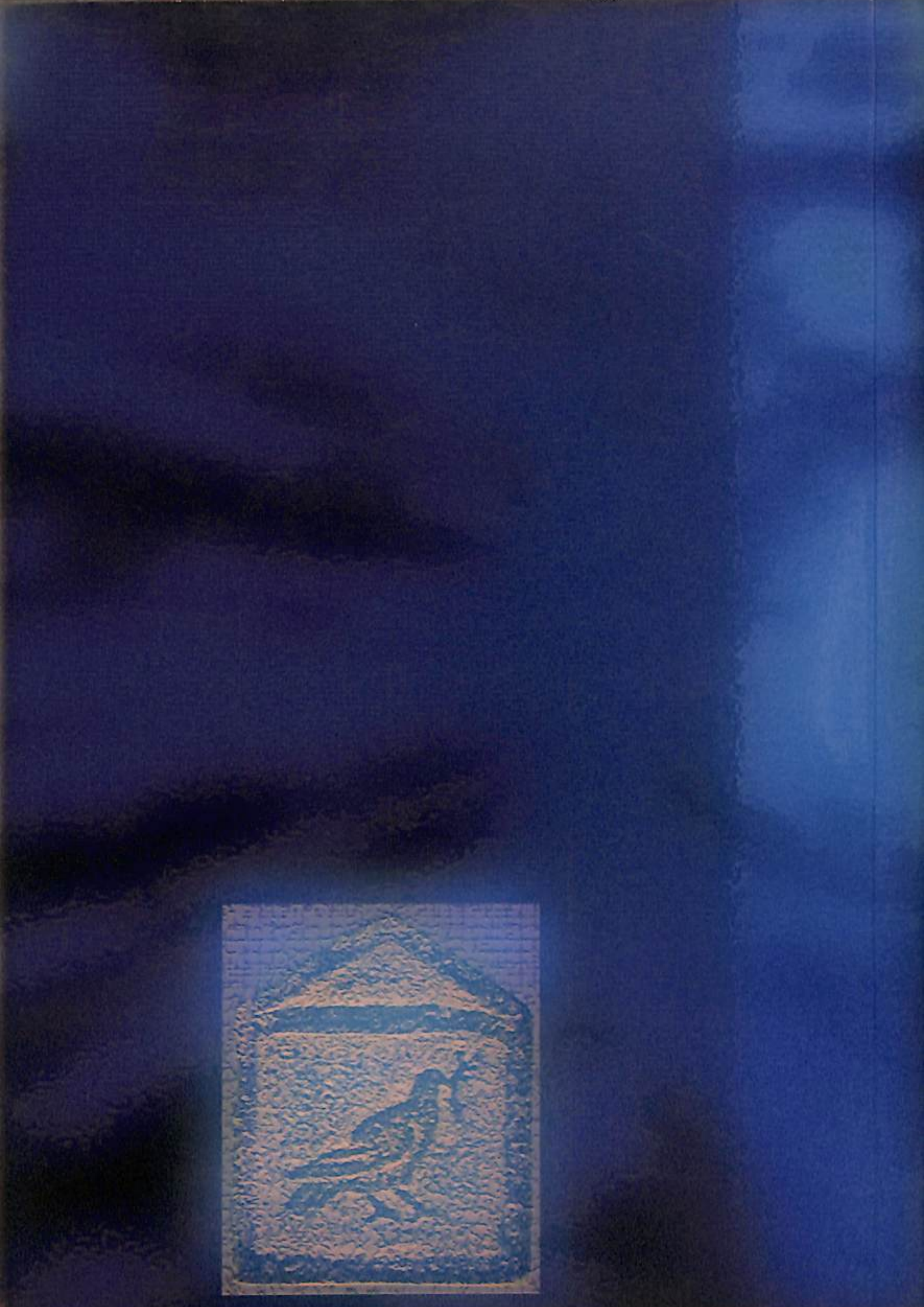
ბიბლიოგრაფია ... 193
პირთა და საგანთა საძიებელი ... 197